

LESPROGRAMMA
De Stijl

Dit jaar is het precies 100 jaar geleden dat De Stijl werd opgericht. In het kader van dit themajaar 'Mondriaan to Dutch Design' zijn in het hele land speciale tentoonstellingen te zien. Om hierbij aan te sluiten heeft Special Arts op basis van het lesprogramma van Fred's kunstatelier & kadoshop vier lesbrieven ontwikkeld. Deze lesbrieven bevatten een introductieles, een les over Piet Mondriaan, andere kunstenaars en tot slot een les over Gerrit Rietveld. In de lessen wordt beeldmateriaal in de vorm van filmpjes en mogelijke activiteiten aangeboden. Natuurlijk kan het beeldmateriaal worden aangevuld met eigen boeken en tijdschriften. De lessen zijn bedoeld als inspiratiebron, iedereen kan de lessen naar smaak en behoefte aanpassen. We wensen iedereen veel plezier met de kunst van De Stijl.

LES 1

LES 1 INTRODUCTIE DE STIJL

WAT IS DE STIJL?

Periode: 1917-1927

Oprichters: Piet Mondriaan en Theo van Doesburg.

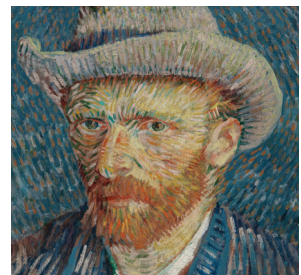
Later ook: Bart van der Lek, de architect J.J.P. Oud en Gerrit Rietveld

Oorspronkelijk: een tijdschrift (genaamd De Stijl)

WAT GING VOORAF?

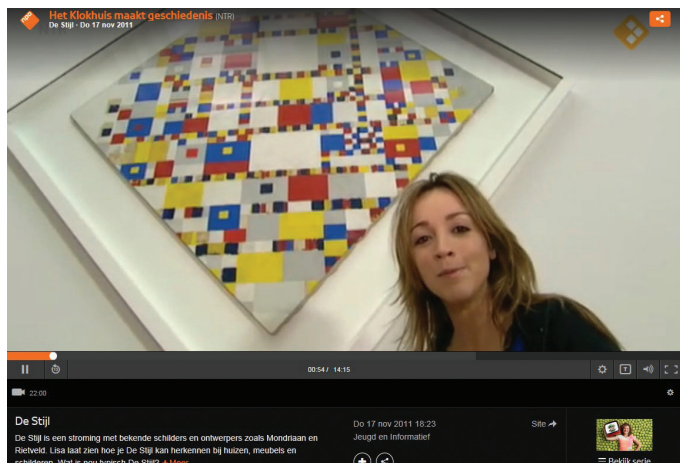
Kort overzicht van de kunstgeschiedenis: kunst stroomt en verandert.

Schets van de ontwikkeling van Rembrandt (realistisch) naar van Gogh (vrijer maar je kan het nog wel heel goed herkennen), Cobra (na-oorlogs, kinderlijk) en Miro (dromerig). Dus... van realistisch naar abstract.

VIDEO

Introductiefilmpje speelse introductie, goede uitleg waarbij een relatie wordt gelegd met de 'oude stijl' uit 1917.

<http://www.schooltv.nl/video/het-klokhuis-maakt-geschiedenis-de-stijl/#q=de%20stijl> (duur 22:00)

Omschrijving video De Stijl is een stroming met bekende schilders en ontwerpers zoals Mondriaan en Rietveld. Lisa laat zien hoe je De Stijl kan herkennen bij huizen, meubels en schilderen. Wat is nou typisch De Stijl?

WAT IS DE ESSENTIE VAN DE STIJL?

- Weglaten wat niet belangrijk is, duidelijkheid
- Niet figuratief, maar een variant op abstracte kunst
- Ordenen van de werkelijkheid (geometrische orde, netjes gerangschikt)
- Primaire kleuren en wit, grijs en zwart (in het begin soms ook groen)
- Geometrische figuren
- Constructies van de compositie: horizontaal, verticaal en later diagonaal
- Kunst moet mensen gelukkig maken
- De Stijl komt overal in terug: kunst, architectuur, interieur, meubels, lampen, vloeren, sieraden, servies, woningtextiel (interieur), letters, boeken en kleding

DOEL VAN DE LES: WELKE BEELDELEMENTEN WAREN BELANGRIJK VOOR DE STIJL

- Lijnen: horizontaal, verticaal en diagonaal
- Vormen: lijnen, vierkant, rechthoek, driehoek
- Primaire kleuren (rood, geel en blauw) en gemengde kleuren

MOGELIJKE ACTIVITEITEN

- Horizontale en verticale lijnen afplakken met gekleurd tape in het atelier
- Zwarte lijnen tekenen op ruitjes papier (later op karton plakken)
- Foto's van gebouwen verzamelen en daarin de lijnen met een liniaal overtrekken in zwarte viltstift
- Houten blokjes in primaire kleuren schilderen en in het atelier zetten
- Lijnen en kleurvlakken op ruitjespapier tekenen (later op karton plakken)
- Tekening in potlood maken en daarin vormen zoeken, daarna die vormen in primaire kleuren inkleuren
- Hetzelfde met letters

LES 2 MONDRIAAN

INLEIDING

Mondriaan wordt algemeen gezien als een pionier van de abstracte en non-figuratieve kunst. Vooral zijn latere geometrisch-abstracte werk, met de kenmerkende horizontale en verticale zwarte lijnen en primaire kleuren, is wereldberoemd en dient als inspiratiebron voor vele architecten en ontwerpers van toegepaste kunst.

VIDEO

Indroductie Ontdek Mondriaan door Gemeentemuseum Den Haag.

Ontdek Mondriaan
Gemeentemuseum Den Haag

2,416 views

<https://www.youtube.com/watch?v=li7yKQ1fcYM>
(duur 1:45)

Omschrijving video Mooie beelden die de ontwikkeling van Mondriaan laat zien. Muziek op de achtergrond.

KENMERKEN MONDRIAAN

- Alles gaat om kleur en vorm
- Ontwikkeling van figuratief naar abstract

DOEL VAN DE LES: EEN COMPOSITIE MAKEN

- Wat is een compositie?
- Hoe leer je te ordenen?

MOGELIJKE ACTIVITEITEN

- Werk van Mondriaan bekijken: 'hoe zit het in elkaar?'
- Zelf met zwarte stroken composities maken
- Daarna met gekleurde vormen composities maken
- Combineren van lijnen en vlakken (collagetechniek)

2
LES

De rode boom 1908

De grijze boom 1911

Bloeiende boom 1912

LES 3 ANDERE KUNSTENAARS (SCHILDERS)

INLEIDING

Niet alleen Mondriaan was een grote vernieuwer van die tijd. Ook andere kunstenaars waren op zoek naar vernieuwingen in de kunst; ze wilden strakke en lichte huizen bouwen, andere gedichten maken en nieuwe meubels ontwerpen.

VIDEO

Introductiefilmpje over schilderkunst, architectuur, stoel. De essentie van De Stijl heel kort beschreven (duur: 2:45) (korte herhaling van les 1).

<http://www.schooltv.nl/video/de-stijl-eeen-groep-moderne-kunstenaars/#q=de%20stijl> (duur 2:45)

Omschrijving video Honderd jaar geleden vinden sommige kunstenaars dat het niet meer nodig is om precies de werkelijkheid af te beelden in hun kunstwerken. Ze vormen een groep: De Stijl.

ANDER MATERIAAL

het modernisme

De Stijl

Een van de meest ingrijpende ontwikkelingen aan het begin van de 20ste eeuw was dat veel kunstenaars de uitbeelding van de werkelijkheid lieten voor wat ze was. Ze gingen abstract schilderen. Dit proces naar abstractie is goed te zien in het werk van Piet Mondriaan. Zijn vroege werk is nog sterk gebaseerd op de waarneming van de realiteit: hij schildert wat hij ziet. Geleidelijk wordt zijn werk steeds abstracter, totdat er alleen horizontale en verticale lijnen overblijven.

Mondriaan richtte in 1917 De Stijl op met Theo van Doesburg, Bart van der Leek, de architect Oud en Gerrit Rietveld sloten zich bij hen aan. Zij hadden contacten met het Bauhaus en de Russische constructivisten en gaven een tijdschrift uit.

<http://kunst-modernisme.blogspot.nl/p/de-stijl.html>

Omschrijving website Op deze website vind je goede beschrijvingen met afbeeldingen van: Theo van Doesburg, Bart van der Leek, Gerrit Rietveld, J.J.P. Oud.

DOEL VAN DE LES: EEN COMPOSITIE MAKEN

(vervolg les 2)

- Wat is een compositie?
- Hoe leer je te ordenen?

MOGELIJKE ACTIVITEITEN (vervolg les 2)

- Nu zonder streken en geknipte vormen met liniaal en/of uit de hand zelf schilderen in acrylverf
- Combinatie van collage en schilderen

3
SET

LESPROGRAMMA
De Stijl

LES 4 GERRIT RIETVELD: ARCHITECT EN MEUBELONTWERPER

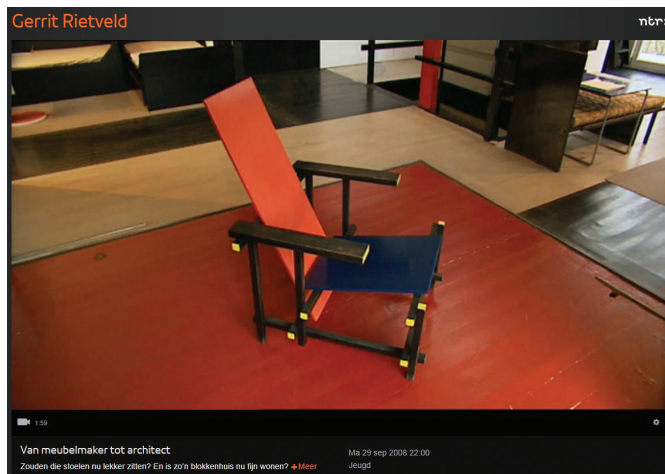
INLEIDING

De Stijl zien we ook terug in meubelen (Gerrit Rietveld), toegepaste kunst zoals woningtextiel (gordijnen, vloerkleden en op de muren), servies en in de boeken waar de letters een STIJL-verandering kregen.

Onder de groep kunstenaars die samen De Stijl vormden waren ook dichters.

VIDEO

Introductiefilmpje: Laat de ontwikkeling van Gerrit Rietveld van meubelmaker tot architect zien.

<http://www.schooltv.nl/video/gerrit-rietveld-van-meubelmaker-tot-architect> (duur 2:01)

Omschrijving video Gerrit Thomas Rietveld werd geboren in 1888 in Utrecht en leerde vanaf zijn twaalfde jaar van zijn vader al het vak van meubelmaker. Toen hij zelf vader werd, ontwierp hij voor het eerst een aantal bijzondere kindermeubels. Daar bleef het niet bij. Rietveld vond het veel leuker om te ontwerpen dan om te maken. Hij wilde meer, hij heeft een jaar of vijf, zes een beetje gezocht naar andere mogelijkheden.

DOEL VAN DE LES

- Composities maken op 3D objecten

MOGELIJKE ACTIVITEITEN

- Met geschilderde schilderijhoutjes en blokjes ruimtelijke constructies en mozaïeken maken op een houten ondergrond
- Meubels beschilderen zoals stoelen, krukjes, bankjes, krantenbakken en houten kratten
- Gebruiksvoorwerpen zoals houten schalen, dienbladen, servetringen, A5 schetsboekjes bewerken met houten vormen

ANDERE TOEPASSINGEN

- Transfers op servies maken
- Lino-stempels maken en toepassen op enveloppen, linnen tassen, broodplanken, houten lepels, keramiek, meubels, kalenders
- Mozaïeken maken

ALGEMENE INFO DE STIJL

1 Beschrijving van De Stijl, maar ook tips voor excursies en verwijzingen naar interessante websites.

De informatie kan worden opgevraagd voor verschillende doelgroepen.

<http://www.entoen.nu/stijl>

Op deze website staat ook de interactieve vensterplaat over De Stijl. Hierbij kun je de verschillende onderdelen aanklikken, waarna info hierover verschijnt.

Interactieve versie:

<http://www.entoen.nu/vensterplaat-de-stijl>

2 Vier van de belangrijkste De Stijl kunstenaars, Piet Mondriaan, Gerrit Rietveld, Theo van Doesburg en Bart van der Leek zijn in Utrecht of Amersfoort geboren. Daarom brengen Utrecht & Amersfoort het erfgoed van de kunstenaars in beeld.

<http://www.destijlutrechtamersfoort.nl/nl>

Op deze website vind je beroemde locaties, activiteiten en les-suggesties voor het basisonderwijs.

3 Alle uitgaven van het tijdschrift De Stijl:

http://sdr.lib.uiowa.edu/dada/De_Stijl/index.htm

2017
Nicole van der Heijden,
Fred's kunstatelier
& kadoshop
Bewerking:
Yvonne Manders,
Special Arts
Beeldmateriaal:
via internet

LES
PROGRAMMA
De Stijl